

STOWARZYSZENIE POLSKI INSTYTUT PRAW GŁUCHYCH

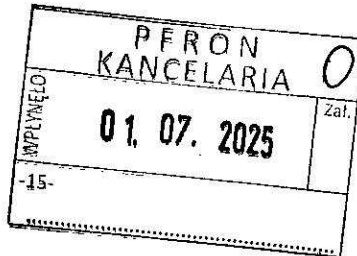
UL. A. GAJKOWICZA 5/85 , 03-562 WARSZAWA

REGON : 369501740

NIP : 5242852956

E-MAIL : biuro.spipg@wp.pl

Warszawa, dn. 1.07.2025 r.

Szanowna Pani
Małgorzata Lorek
Prezes Zarządu PFRON
Biuro Prezesa Zarządu PFRON
aleja Jana Pawła II 13
00-828 Warszawa

Przedmiot petycji – zapewnienie osobom głuchym pełnego dostępu do informacji oraz przeciwdziałanie dyskryminacji poprzez opracowanie i wdrożenie jednolitych zasad oraz wytycznych dla wszystkich 16 oddziałów PFRON i podległych im jednostek organizacyjnych, które umożliwią osobom głuchym dostęp do dofinansowania zakupu telewizorów z zaawansowanymi funkcjami dostępności.

Szanowna Pani Prezes,

Niniejsza petycja jest wnoszona w interesie osób głuchych w Polsce, które systematycznie napotykać na bariery w dostępie do informacji i pełnym uczestnictwie w społeczeństwie, pomimo istnienia programów wsparcia dedykowanych osobom z niepełnosprawnościami.

Głównym problemem jest powszechna, lecz niespójna praktyka Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie (PCPR) oraz Miejskich Ośrodków Pomocy Społecznej/Rodzinie (MOPS/MOPR) w miastach na prawach powiatu, polegająca na odmawianiu dofinansowania zakupu telewizorów osobom głuchym w ramach programu „Aktywny Samorząd” – Moduł I – Obszar B – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania.

Argumentacja lokalnych jednostek, iż telewizory służą wyłącznie celom rozrywkowym i nie są związane z rehabilitacją zawodową i społeczną, jest w ocenie wnoszących petycję nieadekwatna i krzywdząca. Taka interpretacja prowadzi do pogłębiania dyskryminacji oraz wykluczenia społecznego i informacyjnego osób głuchych.

W świetle dynamicznego rozwoju technologii oraz zmieniających się standardów dostępności, odmowa wsparcia w dostępie do kluczowych źródeł informacji jest niezrozumiała i sprzeczna z duchem obowiązujących przepisów.

Celem niniejszej petycji jest wystąpienie z wnioskiem do Prezesa Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) o pilne opracowanie oraz wdrożenie jednolitych zasad i wytycznych obowiązujących we wszystkich 16 oddziałach PFRON oraz podległych im jednostkach. Zasady te powinny umożliwić osobom głuchym otrzymanie dofinansowania na zakup telewizorów z zaawansowanymi funkcjami dostępności, takich jak technologia Samsung Vision AI, która znacząco zwiększa dostępność przekazów audiowizualnych.

Ponadto, postuluje się wdrożenie skutecznego nadzoru i interwencji przez terenowe oddziały PFRON w przypadkach niespełnienia kryteriów przez powiaty oraz budowę jednolitej polityki PFRON w obszarze dostępności audiowizualnej, zgodnej z najlepszymi praktykami krajowymi i międzynarodowymi.

Program „Aktywny Samorząd” Moduł I, Obszar B, ma na celu "likwidację barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym". Jest on wyraźnie skierowany do osób z "dysfunkcją narządu słuchu" i "trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy". Dofinansowanie w ramach tego obszaru obejmuje "pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania". Maksymalna kwota dofinansowania dla osób z dysfunkcją narządu słuchu w Zadaniu 4 wynosi 6 300 zł.

Istnieje fundamentalna rozbieżność między intencją programu a jego lokalną interpretacją. Wyraźny cel programu "Aktywny Samorząd" Moduł I, Obszar B, jakim jest usuwanie "barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym", z założenia obejmuje dostęp do nowoczesnych systemów dostarczania informacji.

Jednakże, jak wskazano w zapytaniu, lokalne PCPR/MOPS często odmawiają dofinansowania na zakup telewizorów, uzasadniając to ich rzekomo wyłącznym rozrywkowym charakterem.

Ta wąska interpretacja znajduje niestety potwierdzenie w niektórych wewnętrznych wytycznych PFRON, gdzie stwierdza się, że "dofinansowanie zakupu telewizora nie mieści się w definicji pojęć „bariery komunikacyjnej czy technicznej”.

Taka sytuacja tworzy bezpośrednią sprzeczność: program mający na celu likwidację barier informacyjnych jest stosowany w sposób, który te bariery utrwała, opierając się na przestarzałym rozumieniu technologii i rehabilitacji.

Problem nie leży zatem w braku funduszy czy nieodpowiedniości samego programu, lecz w systemowym niedostosowaniu centralnych wytycznych PFRON do zmieniającej się rzeczywistości technologicznej i kompleksowych potrzeb osób głuchych.

Dostęp do informacji jest kluczowy dla aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, co stanowi główny cel PFRON, wyrażony jako "wyrównywanie szans i poszanowanie praw osób niepełnosprawnych" oraz "usuwanie barier w życiu codziennym, nauce, pracy i pełnieniu ról społecznych".

Uzasadnienie

A. Program „Aktywny Samorząd” a rzeczywiste potrzeby osób głuchych w dostępie do informacji

Współczesny telewizor, zwłaszcza wyposażony w zaawansowane funkcje dostępności, wykracza daleko poza rolę urządzenia służącego wyłącznie rozrywce. Dla osób głuchych stanowi on kluczowe narzędzie do likwidacji barier w dostępie do informacji, komunikacji i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Dostęp do bieżących wiadomości, programów edukacyjnych, treści kulturalnych, debat społecznych, a także programów rozrywkowych z pełnym zrozumieniem, jest fundamentalnym elementem rehabilitacji społecznej.

Umożliwia aktywne funkcjonowanie w społeczeństwie informacyjnym, co jest niezbędne dla wyrównywania szans. Odmowa dofinansowania tego sprzętu jest równoznaczna z pogłębianiem wykluczenia informacyjnego i społecznego, co jest sprzeczne z celami programu „Aktywny Samorząd”. Program ten, w Obszarze B, wyraźnie wskazuje na "likwidację barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym" oraz "pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania".

Nowoczesne telewizory z funkcjami dostępności w pełni wpisują się w tę definicję jako narzędzia wspierające rehabilitację.

Obecne rozumienie pojęć „sprzęt elektroniczny” i „rehabilitacja” w kontekście programu PFRON wymaga pilnej aktualizacji. Program „Aktywny Samorząd” wyraźnie dopuszcza dofinansowanie zakupu "sprzętu elektronicznego". Historycznie, termin ten mógł być interpretowany wąsko, obejmując jedynie komputery czy wysoce specjalistyczne urządzenia komunikacyjne. Jednakże, nowoczesne telewizory typu Smart TV, w szczególności te wyposażone w zaawansowane funkcje dostępności, radykalnie zmieniły swoją funkcjonalność.

Nie są to już tylko urządzenia do pasywnego odbioru treści rozrywkowych; stały się zaawansowanymi platformami obliczeniowymi, zdolnymi do adresowania istotnych "barier w komunikowaniu się" oraz "barier technicznych" dla osób głuchych.

Obecne stanowisko PFRON, wyrażone w sekcji FAQ 4, odmawiające dofinansowania na podstawie argumentu o "rozrywce", odzwierciedla przestarzałą i statyczną definicję zarówno "sprzętu elektronicznego", jak i "rehabilitacji". Problem nie leży w braku dostępnych rozwiązań technologicznych, lecz w opóźnieniu polityki i definicji PFRON, która nie dostrzega rehabilitacyjnego potencjału powszechnie dostępnych, dynamicznie rozwijających się technologii. Użytkownik zwraca uwagę na technologię "TV Samsung Vision AI – system automatycznego generowania napisów do programów telewizyjnych, rozszerzony o funkcję tłumacza języka migowego Zoom." Badania potwierdzają, że telewizory Samsung Smart TV, w tym modele Neo QLED i OLED, posiadają już szereg zaawansowanych funkcji dostępności, które są kluczowe dla osób głuchych. Należy zauważyć, że choć telefony Samsung Galaxy S24 oferują funkcję "Tłumaczenia na żywo" (Live Translate) w rozmowach telefonicznych i niektórych aplikacjach, to dostępne informacje nie potwierdzają wprost automatycznego generowania napisów do wszystkich programów telewizyjnych ani bezpośredniej integracji z aplikacją Zoom w telewizorach Samsung obecnie.

Niemniej jednak, telewizory te oferują już zaawansowane funkcje napisów i powiększenia rozmiaru tłumacza języka migowego. To sugeruje, że koncepcja "Vision AI" może odnosić się do aspiracyjnego lub dopiero rozwijającego się zestawu funkcji dla telewizorów, lub też użytkownik wskazuje na pożądaną zdolność, która nie jest jeszcze w pełni zaimplementowana we wszystkich liniach produktowych. Istotne jest, aby petycja nie tylko postulowała dofinansowanie obecnie dostępnych telewizorów z funkcjami dostępności, ale także zachęcała PFRON do proaktywnego wspierania rozwijających się technologii dostępności, które obiecują jeszcze większą inkluzję.

Polityka PFRON powinna być dynamiczna, przewidując i ułatwiając dostęp do najbardziej efektywnych narzędzi w miarę ich pojawiania się na rynku.

B. Kontekst prawny krajowy: Niespójność interpretacji i stosowania przepisów

Podstawowym aktem prawnym regulującym system wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami w Polsce jest Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

PFRON, jako organ administracji publicznej, realizuje politykę państwa w zakresie rehabilitacji i zatrudnienia osób niepełnosprawnych, dążąc do "wyrównywania szans i poszanowania praw osób niepełnosprawnych" oraz "usuwania barier w życiu codziennym, nauce, pracy i pełnieniu ról społecznych". PFRON finansuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej realizowane przez samorządy powiatowe, w tym "dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych".

Pomimo jasno określonych ogólnych celów PFRON i programu „Aktywny Samorząd”, w praktyce dochodzi do rażącej niespójności w interpretacji i stosowaniu przepisów przez PCPR/MOPS w różnych regionach kraju. PFRON sam wskazuje w swoich sekcjach FAQ 4, że "dofinansowanie zakupu telewizora nie mieści się w definicji pojęć „bariery komunikacyjnej czy technicznej”, co stanowi podstawę odmów.

Jednocześnie jednak, PFRON zaznacza, że "ostateczne rozstrzygnięcie w sprawie akceptacji bądź odrzucenia faktur i wypłaty dofinansowania należy do samorządu powiatowego i działającego w jego imieniu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, który jest dysponentem środków PFRON i odpowiada za ich wydatkowanie".

Ta delegacja uprawnień bez precyzyjnych, jednolitych wytycznych prowadzi do "incydentalnych przypadków wykluczenia informacyjnego i społecznego" (zgodnie z informacjami z zapytania), co potwierdza, że problem nie jest odosobniony, lecz ma charakter systemowy.

Model operacyjny PFRON, który deleguje ostateczną decyzję o dofinansowaniu do lokalnych PCPR/MOPS, w połączeniu z restrykcyjną, centralnie wydaną interpretacją (jak w przypadku telewizorów w FAQ PFRON), tworzy paradoks. Z jednej strony, PFRON przyznaje autonomię lokalnym podmiotom, co mogłoby sprzyjać elastyczności w reagowaniu na zróżnicowane potrzeby regionalne. Z drugiej strony, jednocześnie dostarcza wąską, centralnie zatwierdzoną interpretację, która bezpośrednio prowadzi do odmów, podważając tym samym deklarowaną elastyczność.

To sugeruje, że główną przyczyną niespójności nie jest wyłącznie błędna interpretacja na poziomie lokalnym, ale systemowy problem wynikający z braku odpowiedniego zdefiniowania przez PFRON pojęć "sprzęt elektroniczny" i "likwidacja barier" w kontekście nowoczesnych technologii audiowizualnych dla osób głuchych.

Należy podkreślić, że PFRON posiada uprawnienia do wydawania kompleksowych "kierunków działań oraz warunków brzegowych" oraz "zasad dotyczących wyboru, dofinansowania i rozliczania wniosków", które muszą zostać wykorzystane do skorygowania tej niespójności.

Dodatkowo, należy zwrócić uwagę na Ustawę z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych.

Polska, implementując Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102, przyjęła tę Ustawę. Ustawa ta nakłada na podmioty publiczne obowiązek zapewnienia dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych, w tym multimediiów, oraz zamieszczenia deklaracji dostępności. Ustawa ta jest kluczowym elementem rządowego programu "Dostępność Plus", który zakłada gwarantowanie dostępności w trzech obszarach: architektonicznym, cyfrowym i informacyjno-komunikacyjnym.

W obszarze informacyjno-komunikacyjnym, informacja powinna być zapewniona w sposób dostępny dla osób głuchych. Niespójność w krajowej polityce dostępności podważa jej spójność.

Polska posiada solidne ramy prawne dotyczące dostępności cyfrowej (Ustawa o dostępności cyfrowej, program Dostępność Plus), które wyraźnie nakładają na podmioty publiczne obowiązek zapewnienia dostępności informacyjnej, w tym dla osób głuchych.

Świadczy to o wyraźnym krajowym zaangażowaniu w powszechny dostęp do informacji.

Jednakże, Ustawa o dostępności cyfrowej wyraźnie stanowi, że nie stosuje się jej do stron internetowych i aplikacji mobilnych dostawców usług medialnych, o których mowa w ustawie o radiofonii i telewizji. Tworzy to znaczącą lukę prawną lub niespójność: podczas gdy informacja cyfrowa dostarczana przez podmioty publiczne musi być dostępna, kluczowe informacje przekazywane za pośrednictwem tradycyjnej telewizji (która pozostaje podstawowym źródłem dla wielu osób, zwłaszcza starszych lub mniej obeznanymi z technologią) nie podlegają tym samym rygorystycznym wymogom dostępności.

Obawy Rzecznika Praw Obywatelskich z 2021 roku dodatkowo podkreślają tę istniejącą lukę w dostępności telewizji. PFRON, odmawiając dofinansowania na telewizory z funkcjami dostępności, utrwała i pogłębia tę niespójność, tym samym podważając szersze krajowe zaangażowanie w kompleksową dostępność. PFRON powinien dostosować swoje praktyki finansowania do ducha i celów filaru dostępności informacyjno-komunikacyjnej programu "Dostępność Plus", zapewniając spójne krajowe podejście do praw osób z niepełnosprawnościami.

C. Kontekst prawny międzynarodowy: Zobowiązania Polski w zakresie praw osób niepełnosprawnych

Polska, jako Państwo Strona Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych (UNCRPD), jest prawnie zobowiązana do przestrzegania jej postanowień.

Konwencja stanowi fundamentalną podstawę prawną dla praw osób z niepełnosprawnościami.

- **Artykuł 5 (Równość i niedyskryminacja):** Nakłada na państwa obowiązek zapewnienia równości i niedyskryminacji osób niepełnosprawnych. Odmowa dofinansowania sprzętu, który dla osób głuchych jest narzędziem dostępu do informacji, podczas gdy dla osób słyszących dostęp ten jest domyślny i nie wymaga dodatkowego wsparcia, stanowi formę dyskryminacji pośredniej.
- **Artykuł 9 (Dostępność):** Zobowiązuje Państwa Strony do podejmowania odpowiednich środków w celu zapewnienia osobom niepełnosprawnym dostępu do informacji, komunikacji i innych usług, w tym usług elektronicznych. Telewizja, w dobie cyfryzacji, jest kluczowym medium informacyjnym i komunikacyjnym.
- **Artykuł 21 (Wolność wypowiedzania się oraz dostęp do informacji):**
Gwarantuje osobom niepełnosprawnym prawo do swobodnego wypowiedzania się oraz do otrzymywania informacji na zasadzie równości z innymi, poprzez wybrane przez siebie formy komunikacji, w tym język migowy i programy komputerowe. Nowoczesny telewizor z funkcjami dostępności jest takim "programem komputerowym" lub medium zapewniającym dostęp do informacji, a odmowa jego dofinansowania narusza to prawo. Państwo ma obowiązek zapewnić informacje w potrzebnych formach bez dodatkowych opłat.

Dodatkowo, Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882, znana jako Europejski Akt o Dostępności (European Accessibility Act - EAA 2025), ma na celu poprawę dostępności cyfrowej w całej Unii Europejskiej i weszła w życie 28 czerwca 2025 r.

EAA mandatuje integrację napisów kodowanych i napisów (closed captions and subtitles) w transmisjach telewizyjnych i usługach streamingowych. Wymaga, aby napisy były dokładne, zsynchronizowane i czytelne, a także może wymagać interpretacji języka migowego.

EAA dotyczy zarówno podmiotów z UE, jak i globalnych organizacji świadczących usługi dla mieszkańców UE, a za jej nieprzestrzeganie grożą kary finansowe (do 1 000 000 EUR za naruszenie).

Wejście w życie Europejskiego Aktu o Dostępności (EAA 2025) stanowi imperatyw prawny. Data jego wejścia w życie, 28 czerwca 2025 r., oznacza, że w bardzo krótkim czasie kompleksowa dostępność audiowizualna, w tym napisy i tłumaczenie języka migowego dla transmisji telewizyjnych i usług streamingowych, stanie się prawnie obowiązkowa w całej Unii Europejskiej. Odmowa dofinansowania urządzenia (nowoczesnego telewizora), które umożliwi osobom głuchym dostęp do tych obowiązkowych usług dostępności, jest nie tylko sprzeczna z celami programu, ale także krótkowzroczna z perspektywy strategicznej i krajowej. Skutecznie nakłada to nieuzasadnione obciążenie finansowe na osoby głuche, które muszą nabyć niezbędny sprzęt, aby uzyskać dostęp do usług, które wkrótce będą prawnie wymagane jako dostępne. PFRON, jako podmiot publiczny wspierający rehabilitację i integrację, powinien proaktywnie dostosować swoje polityki, aby ułatwić zgodność z tym kluczowym nadchodzącym mandatem UE, zamiast nieumyślnie go utrudniać.

Nie chodzi tu tylko o zaspokojenie bieżących potrzeb, ale o zapewnienie gotowości Polski na zobowiązania prawne i wspieranie prawdziwie inkluzywnego społeczeństwa informacyjnego.

D. Skutki obecnej praktyki: Dyskryminacja, wykluczenie społeczne i informacyjne

Odmowy dofinansowania zakupu telewizorów z zaawansowanymi funkcjami dostępności osobom głuchym prowadzą do faktycznej depriorytetyzacji programu „Aktywny Samorząd” w odniesieniu do tej grupy beneficjentów. Mimo że program ma na celu likwidację barier w dostępie do społeczeństwa informacyjnego, w praktyce cel ten jest podważany przez arbitralne i nieuzasadnione decyzje.

Argumentacja, że telewizor służy wyłącznie rozrywce, ignoruje specyficzne potrzeby osób głuchych i ich fundamentalne prawo do równego dostępu do informacji. Jest to forma dyskryminacji pośredniej, która stawia osoby głuche w niekorzystnej sytuacji w porównaniu do osób słyszających, dla których dostęp do treści audiowizualnych jest powszechny i nie wymaga dodatkowego wsparcia.

Prowadzi to do głębokiego wykluczenia społecznego (brak możliwości pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, kulturalnym, edukacyjnym, dostępie do bieżących informacji) i informacyjnego (ograniczony dostęp do wiadomości, ostrzeżeń, treści edukacyjnych).

Rzecznik Praw Obywatelskich już w 2021 r. zwracał uwagę na brak dostępu osób głuchych i niedosłyszących do ważnych informacji i programów nadawanych przez telewizję i platformy streamingowe.

Centralne uzasadnienie odmowy dofinansowania – że telewizory służą "rozrywce", a nie "rehabilitacji" – jest fałszywą dychotomią, która zasadniczo błędnie rozumie doświadczenia życiowe osób głuchych i ewoluującą naturę technologii.

Dla osoby głuchej telewizor wyposażony w funkcje dostępności (np. napisy kodowane, tłumaczenie języka migowego) przekształca się z urządzenia rekreacyjnego w niezbędne narzędzie dostępu do kluczowych informacji, uczestnictwa w życiu kulturalnym, bycia na bieżąco z wydarzeniami i angażowania się w społeczeństwo. To bezpośrednio wspiera cele "rehabilitacji społecznej".

Odmowa takiego dofinansowania nie jest zatem jedynie decyzją biurokratyczną; jest to działanie, które podważa podstawowe prawa człowieka do informacji, niedyskryminacji i uczestnictwa, zgodnie z Artykułami 5, 9 i 21 Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych. Należy ponownie zdefiniować tę kwestię jako imperatyw praw człowieka, wykraczający poza wąską, przestarzałą interpretację administracyjną.

Problem jest potęgowany przez brak jednolitych zasad i wytycznych dla 16 oddziałów PFRON oraz podległych im PCPR/MOPS, co skutkuje "incydentalnymi przypadkami wykluczenia informacyjnego i społecznego" (zgodnie z informacjami z zapytania).

To potwierdza, że problem nie jest odosobniony, lecz ma charakter systemowy, prowadzący do arbitralności i nierówności w dostępie do wsparcia w zależności od miejsca zamieszkania. Systemowa niespójność podważa spójność polityki krajowej i równość.

Informacje z zapytania wyraźnie wskazują, że problem odmów dofinansowania jest obserwowany "w różnych regionach kraju" i jest bezpośrednio przypisywany "brakowi jednolitych zasad i wytycznych dla 16 oddziałów PFRON".

Jest to kluczowa obserwacja, wskazująca, że problem nie ogranicza się do kilku lokalnych biur, ale stanowi systemową wadę w realizacji programu ogólnokrajowego.

Struktura PFRON obejmuje oddziały regionalne odpowiedzialne za "nadzorowanie realizacji programu przez samorządy powiatowe" oraz "udzielanie im wsparcia merytorycznego".

Utrzymująca się powszechność niespójnych odmów sugeruje albo niewystarczający zakres centralnych wytycznych PFRON (jak w przypadku restrykcyjnego FAQ 4), albo brak skutecznego nadzoru i egzekwowania przez oddziały regionalne. Podważa to sam cel funduszu krajowego, który ma zapewnić równomierne wsparcie w całym kraju i prowadzi do arbitralnych wyników dla obywateli, zależnych wyłącznie od ich położenia geograficznego, co jest z natury dyskryminujące i sprzeczne z zasadą równości wobec prawa.

W PRL-u osoby głuche miały ograniczony dostęp do informacji, kultury oraz tłumaczy języka migowego, co prowadziło do ich marginalizacji i wykluczenia informacyjnego.

Brak napisów w telewizji znacznie utrudniał zrozumienie języka polskiego oraz rozwój zasobu słownictwa. Dzięki rosnącemu wsparciu i coraz łatwiejszemu dostępowi do napisów oraz tłumaczy, znajomość języka stopniowo się poprawia, co sprzyja rozwojowi lepszej samowiedzy. Takie rozwiązania technologiczne oferują urządzenia wyposażone w zaawansowane funkcje dostępności, takie jak technologia Samsung Vision AI.

Rekomendacje i Postulaty: W kierunku jednolitej i inkluzywnej polityki PFRON

A. Standaryzacja procesu przyznawania dofinansowań na zakup telewizorów z funkcjami dostępności

W celu rozwiązania problemu niespójności i dyskryminacji, konieczne jest pilne opracowanie i wdrożenie precyzyjnych, jednolitych wytycznych. PFRON, poprzez Zarząd, ma uprawnienia do zatwierdzania "kierunków działań programu oraz warunków brzegowych obowiązujących realizatorów programu w danym roku" oraz "zasad dotyczących wyboru, dofinansowania i rozliczania wniosków o dofinansowanie". Należy pilnie wykorzystać te uprawnienia do wydania jasnych, jednoznacznych i wiążących wytycznych.

Wytyczne te powinny kategorycznie stwierdzać, że nowoczesne telewizory z wbudowanymi lub rozszerzalnymi funkcjami dostępności (takimi jak zaawansowane napisy, powiększenie rozmiaru tłumacza języka migowego, tłumaczenie migowe, czy przyszłe technologie AI do automatycznego generowania napisów) są kwalifikowalne do dofinansowania w ramach Modułu I, Obszaru B, jako sprzęt likwidujący bariery w dostępie do społeczeństwa informacyjnego.

Należy uwzględnić, że opinia lekarza specjalisty jest wymagana dla oceny celowości zakupu sprzętu rehabilitacyjnego. Wytyczne powinny precyzować, jak opinia ta ma odnosić się do telewizorów jako narzędzi rehabilitacji informacyjnej i społecznej, a nie tylko medycznej.

Obecne stanowisko PFRON jest reaktywne, oparte na przestarzałym postrzeganiu technologii i jej roli w rehabilitacji. Rekomendacja "standaryzacji" (zgodnie z informacjami z zapytania) nie dotyczy jedynie osiągnięcia jednolitości w stosowaniu przepisów; jest to fundamentalnie kwestia modernizacji polityki PFRON, tak aby odzwierciedlała ona współczesne możliwości technologiczne (jak wykazano na przykładzie funkcji Samsung Smart TV) oraz ewoluujące, bardziej kompleksowe rozumienie "rehabilitacji", obejmujące pełny dostęp do informacji.

Oznacza to strategiczną zmianę dla PFRON z reaktywnego stanowiska "odmowy" na proaktywne stanowisko "ułatwiania", uznając, że technologia jest dziedziną dynamiczną, a ramy polityczne muszą ewoluować, aby nadać za innowacjami, które zwiększają dostępność i inkluzję.

B. Wdrożenie skutecznego nadzoru i interwencji przez terenowe oddziały PFRON

Oddziały PFRON są odpowiedzialne za "nadzorowanie realizacji programu przez samorządy powiatowe z terenu działania Oddziału oraz udzielanie im wsparcia merytorycznego" oraz "monitorowanie prawidłowości wykorzystania środków PFRON" i "przeprowadzanie postępowań sprawdzających". Należy zintensyfikować działania nadzorcze, w tym regularne audyty, w celu weryfikacji spójności decyzji PCPR/MOPS z nowymi wytycznymi i duchem programu. Kontrole powinny obejmować nie tylko aspekty finansowe, ale także merytoryczne, oceniając, czy środki są wykorzystywane efektywnie w celu osiągnięcia celów programu, tj. likwidacji barier.

PFRON posiada już ustawowy mandat i ustalone mechanizmy nadzoru i kontroli nad tym, jak władze lokalne zarządzają jego funduszami. Utrzymujący się problem niespójnych odmów (zgodnie z informacjami z zapytania) wyraźnie wskazuje, że ten istniejący nadzór jest albo niewystarczający w zakresie, albo nieskutecznie rozwiązuje rozbieżności interpretacyjne na poziomie lokalnym. Rekomendacja nie polega na tworzeniu nowych uprawnień, ale na aktywacji i wzmocnieniu istniejących, przechodząc od pasywnego monitorowania zgodności do aktywnej interwencji i rygorystycznego egzekwowania jednolitych standardów.

Oznacza to potrzebę opracowania przez PFRON jasnych wskaźników efektywności, które mierzą rezultaty inicjatyw dostępności (np. zwiększony dostęp do informacji dla osób głuchych), a nie tylko zgodność finansową, zapewniając w ten sposób, że cele programu są faktycznie osiągnięte.

Obecnie odwołanie od decyzji PCPR/MOPS można złożyć do Starosty lub Prezydenta Miasta. Należy zapewnić, aby proces odwoławczy był transparentny, szybki i uwzględniał perspektywę praw osób niepełnosprawnych oraz cele programu PFRON.

PFRON powinien odgrywać bardziej aktywną rolę w rozstrzyganiu sporów, być może poprzez centralną instancję odwoławczą lub mechanizm mediacji, aby zapewnić jednolitą interpretację na poziomie krajowym i zapobiegać dalszemu wykluczeniu.

C. Budowa jednolitej polityki PFRON w obszarze dostępności audiowizualnej

PFRON powinien opracować spójną i długoterminową strategię w zakresie dostępności audiowizualnej, która wykracza poza pojedyncze programy i integruje się z szerszymi celami rządowego programu "Dostępność Plus". Strategia ta powinna uwzględniać najlepsze praktyki krajowe i międzynarodowe, w tym te wynikające z Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (UNCRPD), Europejskiego Aktu o Dostępności, wytycznych WCAG oraz innych aktualnych regulacji i inicjatyw, takich jak europejskie standardy i krajowe programy wspierające dostępność. Przykłady dobrych praktyk z innych krajów europejskich, w których wsparcie technologiczne dla osób z niepełnosprawnościami jest powszechne, powinny stanowić inspirację do rozwoju podobnych rozwiązań.

Problem odmowy dofinansowania telewizorów, choć specyficzny, jest symptomem szerszego, potencjalnie fragmentarycznego podejścia do dostępności audiowizualnej w systemie wsparcia osób z niepełnosprawnościami. Nadrzędna misja PFRON jest holistyczna: "usuwanie barier w życiu codziennym, nauce, pracy i pełnieniu ról społecznych".

Rekomendacja "jednolitej polityki" (zgodnie z informacjami z zapytania) oznacza przejście od doraźnych interpretacji programów do kompleksowych, strategicznych ram, które dostosowują decyzje finansowe i praktyki operacyjne PFRON do nadrzędnych krajowych (Dostępność Plus) i międzynarodowych (UNCRPD, EAA) standardów dostępności.

Zapewni to, że decyzje dotyczące finansowania nie będą podejmowane w izolacji, lecz jako część większego, spójnego i przyszłościowego wysiłku na rzecz pełnej inkluzji i równego dostępu do informacji dla osób głuchych we wszystkich aspektach życia.

W procesie tworzenia wytycznych i strategii niezbędna jest ścisła i transparentna współpraca z organizacjami reprezentującymi osoby głuche oraz ekspertami w dziedzinie technologii wspomagających i języka migowego. Ich doświadczenie i wiedza są kluczowe dla zapewnienia, że rozwiązania będą odpowiadały rzeczywistym potrzebom i będą efektywne.

Należy zorganizować kompleksowe i obowiązkowe szkolenia dla pracowników PCPR/MOPS oraz oddziałów PFRON. Szkolenia te powinny dotyczyć nie tylko technicznych aspektów programu i nowych wytycznych, ale przede wszystkim głębokiego zrozumienia specyfiki potrzeb osób głuchych, znaczenia dostępu do informacji dla ich rehabilitacji i integracji, oraz interpretacji przepisów w duchu inkluzji i niedyskryminacji. Obecnie brakuje przeszkolonego personelu w zakresie obsługi osób głuchych, co prowadzi do "wymuszania na osobie głuchej kontaktu za pomocą 'kartki i długopisu', co jest niedopuszczalną praktyką.

Nawet najlepiej opracowane wytyczne i najbardziej rygorystyczne mechanizmy nadzoru mogą zawieść, jeśli osoby odpowiedzialne za ich wdrożenie nie posiadają odpowiedniego zrozumienia, empatii lub przeszkolenia. Powtarzający się problem odmów finansowania przez pracowników PCPR/MOPS (zgodnie z informacjami z zapytania) oraz udokumentowane "złe praktyki", takie jak zmuszanie osób głuchych do komunikacji "za pomocą kartki i długopisu", wyraźnie wskazują na znaczącą lukę w świadomości i szkoleniach.

Dlatego kluczowe jest, aby trwała zmiana polityki wymagała kompleksowej inwestycji w czynnik ludzki. Oznacza to nie tylko dostarczanie instrukcji technicznych, ale także wspieranie głębszego zrozumienia praw osób z niepełnosprawnościami, doświadczeń życiowych osób głuchych oraz transformacyjnego potencjału technologii wspomagających.

Bez tej zmiany kulturowej i ciągłego rozwoju zawodowego, nawet nowe, postępowe wytyczne ryzykują błędną interpretację lub nieodpowiednie zastosowanie, utrwalając bariery, które mają usunąć.

Podsumowując, obecna praktyka odmawiania dofinansowania zakupu telewizorów z zaawansowanymi funkcjami dostępności dla osób głuchych stoi w sprzeczności z celami programu „Aktywny Samorząd”, duchem Ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także z międzynarodowymi zobowiązaniami Polski wynikającymi z Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych i Europejskiego Aktu o Dostępności.

Obecna praktyka prowadzi do pogłębiania wykluczenia informacyjnego i społecznego osób głuchych, co jest niedopuszczalne w nowoczesnym państwie dążącym do pełnej integracji osób z niepełnosprawnościami. Pilność podjęcia działań jest wzmocniona przez wejście w życie Europejskiego Aktu o Dostępności, który nakłada obowiązek zapewnienia powszechnej dostępności usług audiowizualnych.

Wnoszący petycję apelują do Prezesa PFRON o natychmiastowe podjęcie konkretnych kroków, które zapewnią osobom głuchym równe szanse w dostępie do informacji i pełnym uczestnictwie w życiu społecznym. Postuluje się w szczególności:

1. Standaryzację procesu przyznawania dofinansowań:

Opracowanie i wdrożenie precyzyjnych, jednolitych i wiążących wytycznych dla wszystkich oddziałów PFRON i PCPR/MOPS, które jednoznacznie kwalifikują nowoczesne telewizory z zaawansowanymi funkcjami dostępności jako sprzęt do likwidacji barier w dostępie do społeczeństwa informacyjnego.

2. Wdrożenie skutecznego nadzoru i interwencji:

Zintensyfikowanie działań nadzorczych przez terenowe oddziały PFRON, w tym regularne audyty merytoryczne, oraz ustanowienie jasnych i efektywnych procedur rozstrzygania sporów, aby zapewnić spójność i sprawiedliwość w realizacji programu.

3. Budowę jednolitej polityki PFRON w obszarze dostępności audiowizualnej:

Opracowanie kompleksowej i długoterminowej strategii, zgodnej z krajowymi i międzynarodowymi standardami dostępności, oraz zapewnienie obowiązkowych szkoleń dla personelu PCPR/MOPS i PFRON, aby pogłębić zrozumienie potrzeb osób głuchych i promować inkluzywne podejście.

Podjęcie tych działań przyczyni się do rzeczywistej eliminacji barier, zapewniając osobom głuchym równy i pełny dostęp do społeczeństwa informacyjnego, zgodnie z zasadami równości, niedyskryminacji oraz integracji społecznej, jak również z wymaganiami wynikającymi z krajowych i międzynarodowych norm prawnych.

Zgodność z prawem Unii Europejskiej

Projektodawca oświadcza, iż przyjęcie proponowanych zmian nie spowoduje stanu niezgodności prawa krajowego z prawem wspólnotowym.

Wyrażamy zgodę na ujawnienie na stronie internetowej podmiotu rozpatrującego petycję lub urzędu go obsługującego danych osobowych podmiotu wnoszącego petycję.

Uprzejmie prosimy o pozytywne rozpatrzenie nin. petycji.

Z wyrazami szacunku,

Stanisław Porowski
Prezes Zarządu

mgr inż. Mariusz Nowak
Sekretarz Zarządu

mgr Daniel Kowalski
Dyrektor Zarządzający